

Sağır Olimpiyatları: 1871'den Günümüze Türkiye'de ve Dünyadaki Tarihsel Perspektif: Geleneksel Derleme

Deaflympic: A Historical Perspective Since 1871 in Relation to Turkey and the World: Traditional Review

 Pelin AKSEN CENGİZHAN^a

^aKırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü Hareket ve Antrenman Bilimleri ABD, Kırıkkale, TÜRKİYE

ÖZET Sağır sporları, sağır kişilerin öz kararlılık haklarını sağır sporları faaliyetlerine ilişkin organizasyon, rekabet ve sosyalleşme aracılığıyla kullandıkları sosyal kurumdur. Sağır bireylerin dünyanın her yerinde entelektüel açıdan daha alt seviyede, dilsel açıdan da yetersiz olduğu düşünülürken spor organizasyonları, sağır insanların bilinenden çok daha fazlasına sahip olduğunu göstermek için en iyi yanıt olmuştur. Devletlerin ve bireylerin sağır olimpiyatlar akımına katılması, ön yargıların hızının kesilmesini sağlamıştır. Tarihsel süreçte dünyada ve Türkiye'de, sağır sporunu iyileştirmeye yönelik yapılan girişimler sonucu ortaya çıkan gelişimin, sağır sporuna olan farkındalığı artıracak olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmada, Türkiye'de ve dünyada 1871 yılından günümüze kadar olan süreçte sağır sporu ve sağır olimpiyatlarındaki gelişmeler incelenmiş; önemli tarihsel olayların, bireylerin, grupların, kurumların, sosyal olayların ve politikaların bu bireylerin tanımlanmasını nasıl etkilediğini, sağır sporcuların olimpiyatlara katılım tablosu, ülke, kadın ve erkek sporcu sayısı, spor branşları, madalya sayısı ve derecelerinden yola çıkılarak, sağır sporlarının kronolojik gelişiminin ortaya konması amaçlanmıştır. Sağır Olimpiyatları ve sağır sporuyla ilgili bilimsel yayınlar ve istatistiksel veriler taranmış ve derlenmiştir. Sonuç olarak, devletlerin ve bireylerin Sağır Olimpiyatları akımına katılmasının, sağır bireylere karşı ön yargıların azalmasına neden olduğu ve sağır sporunun gelişmesi için oldukça önemli olduğu kanısına varılmıştır.

ABSTRACT Deaf sports are the social institution deaf people use their self-decisiveness through organization, competition and socialization related to deaf sports activities. Although societies all over the world see deaf individuals at a lower level intellectually and insufficient linguistically, it is considered that the deaf sports organizations and competitions is the best answer to show that deaf people have more than assumed. The participation of sports and individuals in Deaflympics has made it possible for these biases to be removed. As a result of the developments caused by the interventions to improve deaf sports in the world and in Turkey in the historical process, it is considered that awareness on deaf sports will increase. Therefore, the developments which took place in deaf sports and Deaflympics in Turkey and the world from 1871 to the present time were analyzed in the study and it was aimed at presenting how important historical events, individuals, groups, institutions, social events and policies affected the definition of deaf individuals and the chronological development of deaf sports by taking the participation state of deaf athletes and countries in Olympics, the number of female and male athletes, sports branches, the number of medals and degrees as the starting point. Scientific publications and statistical data on Deaflympics and deaf sports were reviewed and the data were compiled in the study. As a result, it was concluded that the participation of nations and individuals in the Deaflympics movement is quite important in terms of reducing prejudices towards deaf individuals and the development of deaf sports.

Anahtar Kelimeler: İşitme engelli; sağır; sağır sporu; sağır olimpiyatları; tıp tarihi

Keywords: Hearing impaired; deaf; deaf sports; deaflympics; medical history

Eski çağlardan günümüze kadar geçen süreçte, sporun sağlık açısından olumlu etkileri olduğu bilinmektedir. MÖ VI. yüzyılda Eski Yunan ve Roma Uygarlıklarında fiziksel aktivite, tedavi amacıyla

kullanılmaya başlanmıştır. Fiziksel, ruhsal ve sosyal destek sağlamak amacıyla herhangi bir fiziksel engeli olmayan bireyler tarafından yapılan sportif faaliyetler, bedensel engelli bireyler tarafından da uygulan-

Correspondence: Pelin AKSEN CENGİZHAN

Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü Hareket ve Antrenman Bilimleri ABD, Kırıkkale, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: pelinaksen@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, Law and History.

Received: 03 Oct 2020

Received in revised form: 08 Dec 2020

Accepted: 05 Jan 2021

Available online: 23 Feb 2021

2146-8982 / Copyright © 2021 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

mış, ancak bazı engel gruplarının rehabilite edilebileceği uzun yıllar kabul edilmemiştir. Engellilik, sağlıkla ilgili rahatsızlığı içinde bulunduran bir kavram olması sebebiyle sağlığın korunması ve çeşitli rahatsızlıkların önlenmesinde fiziksel aktivite ve spor faaliyetlerinin önemi oldukça büyüktür.¹ Engelli bireylerin sportif etkinliklere katılmaları, engelli olmanın getirdiği baskılanmışlığı ortadan kaldırmaktadır. Bunun yanında engelli bireylere, fiziksel ve ruhsal açıdan destek sağlamanın yanı sıra disiplin, öz güven, rekabet ve arkadaşlık duygularını uyararak günlük hayatta daha sosyal, girişken ve başarılı bireyler olmalarını sağlamaktadır. Genellikle az gelişmiş ülkelerde rastlanan engellilerin izolasyon duygusu spor sayesinde önlenmekte, engelli bireylerin diğer insanlarla kaynaşmasına olanak sağlamaktadır.^{1,2} Engelli bireyler, inaktif yaşam tarzı sebebiyle hipertansiyon, obezite, diyabet, aerobik kapasite, maksimal kalp atım hızı ve kardiyak debide azalma, çabuk yorulma ve buna bağlı olarak yaşam kalitesinde azalma ve depresyon gibi risklere açık hâle gelmekte, düzenli fiziksel aktivite ve spor yaparak hareketsizliğe bağlı riskler ortadan kalkmaktadır. Engellilerin fiziksel aktivite düzeylerinde artış, engelli bireylerde kas kuvveti ve dayanıklılığı artırarak, fiziksel durumlarına bağlı gelişebilecek eklem limitasyonları, skolyoz gibi kas-iskelet sistemi problemlerinin gelişme riskini de en az seviyeye indirmektedir. Spor ve fiziksel aktivite, engelli bireylerin buldukları mevcut çevrelerinden farklı bir sosyal deneyim ve başarılı olabilecekleri mesleki fırsatlar sağlamakta, rehabilitasyon süreçlerini hızlandırmaktadır. Bu süreçte engellilere hareket özgürlüğü kazandırılması, günlük hayatta bağımsız olmalarını ve üretken bir birey hâline gelmeleri sağlanmaktadır.¹

İşitme engelli sporcularda, işitme kaybı sıklıkla kohleada hasar sonucu oluşmakta ve sensörinöral işitme kaybı gelişmektedir. Semisirküler kanallar ya da vestibüler kısımda hasar oluşmasına bağlı olarak hareket sistemi, denge ve koordinasyon problemleri de ortaya çıkmaktadır.^{1,3} İşitme engelli sporcularda spor yaparken en sık karşılaşılan sorun, işitme kaybından kaynaklanan diğer bireylerle olan iletişim problemidir. Görsel işaretler veya işaret dili kullanılarak sorun çözülebilmekte ve işitme engelli sporcu-

lar her tür sportif aktiviteye katılabilmektedir.^{1,4} Ülkemizde, bazı işitme engelliler eğitimlerine erken yaşta başlayamadıkları için ya da çoğu aile bireylerinin işiten olması ve işitme engellilerle çok sınırlı düzeyde sözel iletişim kurmaları sonucunda, daha çok işaret diliyle iletişim kurma eğilimleri taşıdıkları gözlenmektedir. Bu durum, işitme engellilerin işitme yetersizliklerinden dolayı dil gelişiminde geriliğe sebep olmakta, dolayısıyla sosyal ve etik kuralları öğrenmelerinde önemli düzeyde güçlük yaşamalarına neden olabilmektedir.^{5,6} Bazı işitme engelli ebeveynler çocukları için koklear implant yaptırmaya karar verme aşamasında önceliği işitme engelli kimliğine yani işaret dilinin kullanımına vermektedirler. Bu bağlamda, ebeveynler çocukları için verdikleri bu kararlarla ilgili zaman zaman etik sorunlarla baş etmek zorunda kalabilmektedirler.² İşiten ve işitmeyen engellilerin sosyal ve etik kurallarla ilgili bilgi düzeylerindeki farklılıklar yaş büyüdükçe belirginleşmekte, işitme engelli bireyin dil gelişimi iyi düzeyde değilse aynı yaş grubundaki akranlarıyla iletişim kurmaları güçleşmektedir. Bu bakımdan engelliler için spor, bireyler arası iletişimi artırmak, inisiyatif ve uyumu geliştirmek aynı zamanda eğitim, fiziksel ve ruhsal sorunlarının tedavilerinde en yararlı yardımcıdır. Engelli bireylerin yaptıkları sporun yararlı etkileri kendilerine, ailelerine, iş çevrelerine ve yaşadıkları topluma doğrudan yansımaktadır. Engellilerin sportif yarışmalara katılmaları, yaşamları boyunca sportif faaliyetler içerisinde olmaları açısından önemlidir. Ülkesini, bölgesini ve kulübünü temsil edebilme noktasına gelen engelli sporcuların, kendilerini değerli hissederek psikolojik ve sosyal baskılardan kurtulmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca seyirci, hakem ya da eğitmen olarak katılım sağlayabilmektedirler. önemli olan, engelli bireylerin kendilerinde olan yeteneklerini açığa çıkaracak potansiyelleri ortaya koyabilecekleri ortamların hazırlanabilmesidir. Engelli sporu, rehabilitasyon ve sosyal entegrasyon için önemli bir araç olmakla birlikte kullanılan bir tıbbi modelden, elit atletlerin performansına odaklanan, zaman içerisinde sayısız organizasyon yapısına sahip dev bir ağ hâline gelmiştir. Engellilerin ve engelliliğin tehdidi altında yaşayan insanların rekreasyonel faaliyetlerinden, yarışma sporuna kadar olan her türlü sportif aktiviteleri içine almaktadır.²

İŞİTME ENGELLİLERDE SPORUN GELİŞİMİ

Engelli sporu, 1940'lı yılların Britanyasına esas olarak da İngiltere'ye kadar uzanan köklere sahip olan bir süreçtir. Engelli ve engelli olmayan bireyler, birlikte çeşitli spor organizasyonlarına katılmış olsalar da engelli sporunun modern formlarının oluşmasında sağirlara yönelik spor kulüplerinin kurulması etkili olmuştur.^{7,8} İlk sağır futbol kulübünün, 1871 yılında kurulduğu ve engelli futbolunun uzun bir geçmişi olduğu bildirilmiştir.⁹ “*The Glasgow Deaf ve Dumb*” Futbol Kulüpleri 1871 yılında kurulmuş ve ilk uluslararası müsabaka İngiltere ve İskoçya arasında 1891 yılında gerçekleşmiştir.¹⁰ 1888 yılında Berlin’de kurulan İşitme Engelliler Spor Kulübü, genellikle engelliler için ilk spor organizasyonu olarak gösterilmektedir.^{11,12} 1922 yılında sağirlar için uluslararası bir spor federasyonu kurulmuştur.¹³ Sağır bireyler organize spora katılan ilk grup hâlindeki bireylerdir. 1924 yılına kadar Belçika, Çekoslovakya, Fransa, Büyük Britanya, Hollanda ve Polonya’da sağirlara yönelik 6 millî spor federasyonu kurulmuştur.¹¹ Bunun yanında sağirlar için düzenlenmiş bir dizi organize spor olayı ve faaliyetinin ardından, 1924 yılında düzenlenen ilk Dünya Sağirlar Yarışlarının 1930 tarihli İngiliz Sağır Sporları Konseyinden önce geldiğini söylemek gerekir.^{14,15} İngiliz Sağır Sporları Konseyi esas olarak, sağır kişilere yönelik bölgesel ve millî rekabetçi spor yarışmaları düzenlemek için kurulmuş ve o zamandan beri sağır kişiler için kulüpler arası spor yarışmalarını geliştirmeye ve engelli sporu dünyasında sağır sporlarını tanıtmaya devam etmiştir. Engelli sporunun gelişimine, Alman vatan-daşı ve aynı zamanda Yahudi olan Ludwig Guttmann isimli nörolog öncülük etmiştir. Guttmann, 1939 yılında Nazi Almanya’sından kaçarak İngiltere’ye yerleşmiş, ardından Oxford Üniversitesinde çalışmaya başlamıştır. Engelli insanların kendilerine değer vermelerini sağlamak ve toplumun engelli insanlar konusundaki ön yargılarını yıkmak, fiziksel aktivitelerde bulunabileceklerini göstermek amacıyla İngiltere’de Paralimpik Oyunları’nı kurmuştur.^{16,17} Sağır kişiler, İngiltere’de kendi spor organizasyonlarına sahip ilk engelli gruplarından biri oldukları hâlde, sağır sporları belirli bir dereceye kadar hem ana akım sporlarda hem de engelli sporlarında geliş-

melerin içinde kalmış, nispeten de bunlardan bağımsız olmayı başarmıştır.⁸

SAĞIR SPORLARI

Sağır sporları, sağır kişilerin öz kararlılık haklarını sağır sporları faaliyetlerine ilişkin organizasyon, rekabet ve sosyalleşme aracılığıyla kullandıkları sosyal kurumdur.^{18,19} Sağır sporu, çok kültürlü bir toplumun kültürel gelişiminde önemli bir bileşendir. Ortaya çıkan oyunlar katılımcılara, seyircilere ve bir bütün olarak sosyal sisteme fayda sağlamaktadır.²⁰

Vurgulandığında “sağır kişiler” terimi, esas olarak işitme bozuklukları veya sağırlık durumu olan ve kendilerini bu şekilde tanımlayarak, sağırlığı kültürel bir kimlik olarak kabul eden kişileri belirtir. Sağırlık ve işitme engeli, 1997 tarihli Engelli Kişilerin Eğitimi Kanunu tarafından tanımlanmış olan engellerdir. Sağırlık, büyük bir işitme engelidir ve işitme aracılığıyla dilsel bilgileri işlemekten geçirmede bozukluk yaşar.^{21,22} İşitme engelli terimi, çok ileri düzeyde işitme kaybını ya da hiç işitmeyi belirtirken işitme güçlüğü, sağırlığın dışında kalan tüm işitme kaybı kategorilerini içermektedir. Kendilerini sağır olarak tanımlayan ve sağır kültürünün katılımcıları olan kişilerin önemli seviyede işitme kaybı bulunabilir, ancak sağır kültürü bir kişinin sahip olduğu işitme kaybı seviyesine bağımlı bir kişilikle değil, daha ziyade kişinin bu kültürle arasında bir bağ olmasına bağı kişisel bir tercihtir.²³

Stewart, sağır toplumunu, “sağırlığa ilişkin ortak deneyimleri ve işaret dili kullanımlarıyla birbirlerine bağlanmış bireyler” olarak tanımlamaktadır.¹⁸ Sağır toplumunun üyeleri, sağırlığı patolojik bir hastalık veya engel olarak değil, kültürel bir grup olarak görmektedir. Sağır toplumunun üyeleri ileri derecede işitme kaybına sahip bireylerden, sağır ebeveynlerin işiten çocuklarına kadar çok geniş bir yelpazeyi içermektedir.^{4,24} Sağır olarak adlandırılan, ancak bu kültürel gruptan ayrılan işitme engellilerle sağır bireylerin birbirinden ayrıldığı nokta ise iletişim biçimleri ve sağır toplumunu bir araya getiren unsurlardır. Ortak dil, gelenekler, yaşam tecrübesi ve aidiyet hissedilen bir kültürde yaşayan, işaret diliyle iletişim kuran ve ortak kültürün aktarımını sağlayan, işitmeyen bireylerin oluşturduğu topluluk, sağır toplumu olarak nitelendirilmektedir.⁶ Sağır bireyler, işi-

ten toplumun içinde anormallikle ilişkilendirilmiş ve ancak sağır topluluğu içinde ortak iletişim yöntemleri ve düşünce sistemiyle kendine özgü bir alt kültür inşa etmiştir.⁴ Sağır toplumunu bir işitme engelliler toplumu olarak ele almak, bu toplumun dinamiklerinin tam anlamıyla bilinmezliği ve engellilik bakış açısının benimsenmiş olmasıyla ilişkilendirilebilir.⁶

Sağır sporları, sağır sporunun yarıştığı ve işitme bozuklukları olan bireylerin katıldığı, işitebilen sporlara karşı paralel bir oluşum teşkil eden sporlardır. Sağır Olimpiyatları, bu bağlamda yer alan spor performansları için bir doruk noktası veya zirve olarak da görülebilir.²⁵ Sağır sporları kültürel bir bakış açısından da ele alınabilir. Sağır ve işitme bozukluğu olan bazı sporcular, genel olarak kendilerini engelli sporunun bir parçası olarak görmedikleri hâlde, bu kişilerin engelleri olan sporcular için ve onların da dâhil olduğu daha geniş spor kitlesine uyduğu kabul edilmektedir. Buna uygun olarak, Stewart'ın "Engelli olmak bir kişinin değerlerden ziyade engelleri olduğu izlemine bırakır" görüşüyle ifade edilmektedir.¹⁸ Toplumun geleneksel engelli olmama durumunun "norm" sayıldığı ve bu geleneği izleyen dili kullanıyor olmasını göz önüne alarak, dilin kendi başına geleneksel "norma" bir alternatif bakış açısı sunan kişileri doğru bir biçimde tanımladığı düşünülmektedir ki bu kişilere, engelleri olan ve sağır kişiler de dâhildir.

Sağır sporu, genellikle engelli sporundan ayrı bir kavram olarak ele alınır, ancak sağır sporcuların ve sağır sporunun engelli sporu kapsamına dâhil edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.²⁵

Sağır bireylerin, dünyanın her yerinde entelektüel açıdan daha alt seviyede, dilsel açıdan da yetersiz olduğu düşünülürken spor organizasyonları, sağır insanların bilinenden çok daha fazlasına sahip olduğunu göstermek için en iyi yanıt olmuştur. Bu spor organizasyonlarının gerçekleşmesinde, kendisi de sağır olan Belçikalı Antoine Dresse büyük rol oynamıştır. Sessiz Yarışmalar, engelli herhangi bir grup için düzenlenmiş ilk yarışmalardır. Dahası özel bir grup için uluslararası platformda rekabet edilen 2. yarışmalar olmuştur. İlk Paris Yarışmalarından sonra sağır spor liderleri toplanmış ve Sessiz Sporlar Uluslararası Komitesini [*Le Comité International des Sports Silencieux* (CISS)] kurmuştur.^{26,27} CISS'deki

yöneticiler de bölge temsilcileri de işitme engelli kişilerden oluşmaktadır. İlk olarak CISS ismini alan birlik, sonraları Sağırlara Yönelik Uluslararası Spor Komitesi [*The International Committee of Sports for the Deaf* (ICSD)] olarak tanınmaya başlamıştır.^{15,18}

CISS başta genel olarak ve özellikle dünyadaki sağırlar arasında sporda beden eğitimi ve uygulamalarının geliştirilmesi ve kontrolü, sağırlar için spor uygulamaları gerçekleştiren ülkeler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve bu etkinin, bu konudan habersiz olan ülkelerde bu sporların uygulanması için başlatılması ve yön gösterilmesi yönünde kullanılması şeklinde üç amaç belirlemiştir. Sağırlar için dünya çapındaki yarışmaların, şampiyonaların ve bölgesel şampiyonaların düzenli bir biçimde gerçekleştirilmesinin denetimi ve sağırlara yönelik sporlar konusundaki yetkili tek makamı CISS'dir. Bu sorumluluğu yerine getirme sürecinde CISS, Sağırlara Yönelik Yaz ve Kış Dünya Yarışmaları'na 2001 yılında Roma'da Sağır Olimpiyatları ismini vermiştir.²⁷

CISS'nin özel mülkiyeti olan Sağır Olimpiyatları, her iki yılda bir yaz ve kış şeklinde dönüşümlü olarak, genellikle olimpiyatlardan sonraki yıl düzenlenmektedir. En eski engelli spor organizasyonu olan CISS, uzun ve canlı bir tarihe sahiptir. Yüz binlerce sporcu CISS bayrağı, amblemi ve "spor sayesinde eşit" sloganı altında yarışmıştır. 15 Haziran 1955 tarihinde CISS, Uluslararası Olimpiyat Komitesine [*International Olympic Committee* (IOC)] olimpiik standartlara sahip uluslararası bir federasyon olarak kabul edilmiştir. IOC'nin bayrağı, 1985 yılından bu yana Yaz/Kış Sağır Olimpiyatları'nda CISS/ICSD'yi temsil eden bayrağın yanında dalgalanmaktadır. 1968 yılında CISS'ye, sağırlara yönelik sporlara vermiş olduğu hizmetten dolayı Olimpik Kupa Ödülü (1906 yılında, Baron Pierre de Coubertin tarafından yapılan) verilmiştir. CISS, her zaman özerk bir kuruluş olmasına rağmen 1986 yılında engelliler için Dünya Sporları Organizasyonlarının Uluslararası Spor Komitesinin bir üyesi olmuştur ve Avrupa Sağır Sporları Organizasyonu, resmî olarak Avrupa'nın bölgesel konfederasyonu olarak kabul edilmiştir.

Uluslararası Paralimpik Komitenin [*International Paralympic Committee* (IPC)] ilk geliştirildiği dönemde, sağır sporlarının yönetilmesiyle ilgili önemli

müzakereler başlatılmıştır. 1990 yılında, CISS ve IPC aşağıda belirtilen şu anlaşmaya varmıştır:

1. CISS sağirlara yönelik sporlar konusunda tek otoritedir.
2. Sağır Olimpiyatları, Paralimpik Yarışmalarla aynı statüye sahiptir.
3. Tüm millî sağır sporları federasyonlarının özerkliği ve bağımsızlığı teşvik edilecek ve saygı gösterilecektir.
4. Engellilere yönelik sporlara sağlanan fon, orantısal bir temelde CISS ile paylaşılacaktır.²⁵

Amerikan Sağirlar Spor Kuruluşu [*American Athletic Association of the Deaf (AAAD)*] olarak bilinen ABD Sağır Sporları Federasyonunun [*USA Deaf Sport Federation (USADSF)*] yönetim yapısı, hem ABD’de hem de uluslararası platformda erkeklerden oluşmuştur. Daha ayrıntılı bir biçimde ifade etmek gerekirse tüm CISS başkanları erkek olmuş ve üst seviyeli liderlik pozisyonlarına da erkekler getirilmiştir. 1980’li yılların sonlarında, CISS Uluslararası Olimpiyat Komitesinin onayından önce idari komitede iki sağır kadın liderlik pozisyonlarına gelmiştir. 1980’li yılların sonlarında CISS, idari komitesine bir kadın seçmiştir.¹⁸ Ayrıca 1980’li yıllarda AAAD, Shirley Platt’i (Utah) hazine müsteşarlığı görevi yapmak üzere ilk kadın olarak, Dr. Donald Ammons’ı da ABD Sağirlar Dünya Yarışmaları’nın takım komitesine başkanlık etmek üzere ilk kadın başkan olarak seçmiştir.²⁸

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE SAĞIR SPORU

En eski ABD engelli spor kuruluşu olan Amerikan Sağirlar Spor Kuruluşu 1945 yılında Ohio’da kurulmuştur. Esas amacı, işitme engelleri olan kişilere yıl boyunca spor ve rekreasyon fırsatları sunmak olmuştur. 1998 yılında kuruluşun ismi *USADSF* olarak değiştirilmiştir. Bu kuruluş, sağır olan sporculara yönelik Amerikan spor kuruluşu olarak hizmet vermekte olup, 2 binden fazla üye kulübü ve ilişkili kuruluşları vardır. Bunlar sekiz coğrafi alana yayılmış durumdadır. Bu kuruluşlar ve kulüpler tarafından temsil edilen sağır veya işitme engelli bireylerin toplam sayısı yirmi beş bini aşmaktadır. En iyi işiten ku-

lağı saf ton 55 desibel veya daha fazla işitme kaybı olan bireyler, *USADSF* altında yarışmaya hak kazanmaktadır. Kadın ve erkek grupları haricinde herhangi bir sınıflandırma kullanılmamaktadır. İlk olarak voleybol, basketbol ve softball olarak üç takım sporuna odaklanan *USADSF*’nin kayaklı koşu, alp disiplini, buz hokeyi ve snowboarddan oluşan dört kış sporunda ve atletizm, badminton, beyzbol, basketbol, bowling, bisiklet, bayrak futbolu, golf, futbol, softball, yüzme, masa tenisi, hentbol, tenis, voleybol, su topu ve güreşten oluşan 17 yaz sporunda millî spor kuruluşları bulunmaktadır. *USADSF*, aynı zamanda sporcular, antrenörler için eğitim programları ve halka yönelik bilgilendirici programlar sunmaktadır. Her yıl sağır kişileri onur listesine almakta, yılın sağır sporcusunu seçmektedir. Yerel, bölgesel ve millî seviyelerde sağır sporcular için yarışmaları, klinikleri ve kampları da yönetmektedir. *USADSF* ayrıca Birleşik Devletler Olimpiyat Komitesinin bir Sağır Sporları Kurulu üyesi olmuş, faaliyetlerinde yer almıştır. *USADSF*, CISS’nin ABD’ye bağlı kuruluşudur. Sağır sporculara yönelik büyük uluslararası yarışma, dört yılda bir daha önceden Sağirlara Yönelik Dünya Yarışmaları olarak bilinen çok sporlu Sağır Olimpiyatları şeklinde düzenlenmektedir.^{23,25,28}

SAĞIR OLİMPİYATLARI (DEAFLYMPICS)

“Deaflympics” olarak adlandırılan Sağır Olimpiyatları, dünyanın en uzun süredir devam eden ikinci spor karşılaşmasıdır. Sağır oyunları, sağır olan kişiler tarafından organize edilir ve yönetilir.^{29,30}

Uluslararası Sessiz Yarışmalar olarak bilinen ilk yarışmalar, 1924 yılında Paris’te düzenlenmiştir.^{27,31} Yarışmaya Belçika, Çekoslovakya, Fransa, Büyük Britanya, Hollanda, Polonya, Macaristan, İtalya ve Romanya olmak üzere dokuz Avrupa ülkesinden katılımcı sağlanmış. İlk oyunlardaki yarışmalar atletizm, bisiklet, futbol, atış ve yüzme branşlarında olmuştur.³² Bu yarışmalar 1884 yılında doğmuş, çocukluğunda ateşli bir hastalık nedeniyle sağır olan Fransız Sağirlar Spor Federasyonu başkanı Eugène Rubens-Alcais tarafından düzenlenmiştir.^{25-27,33}

Yarışmalar; Sağirlara Yönelik Uluslararası Yarışmalar/Uluslararası Sessiz Yarışmalar (1924-1965), Sağirlara Yönelik Dünya Yarışmaları (1966-1999) ve

şimdi de Sağır Olimpiyatları olarak bilinmektedir. Haziran 2001 tarihinde Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Sağırlara Yönelik Uluslararası Spor Komitesinin Dünya Yarışmaları olan ismini Sağır Olimpiyatları şeklinde değiştirme talebini kabul etmiştir. Yarışmalar, ilk olarak Yaz Sağır Yarışmaları adı altında her dört yılda bir düzenlenmiş, daha sonra sağır sporcular için yaz ve kış yarışmaları olarak genişletilmiştir. Bu yarışmalar, sonradan Sağırlar Dünya Yarışmaları hâline gelmiştir. Şu anda Sağır Olimpiyatları olarak bilinmektedir.³³ Tek iki istisna, 2. Dünya Savaşı sebebiyle 1943 ve 1947 yıllarında iptaller olmuştur.²⁶

Engelli kadınlar da Olimpiyat Oyunları dışında elit millî ve uluslararası yarışmalara katılmıştır. 1924 yılında Paris, Fransa’da yarışan 100 m sırtüstü yüzme branşında Hollandalı sporcu Hendrika Nicolini Van Der Heyden isimli kadın sağır sporcu ilkler arasındadır. “Deaflympics” tarihinde ilk kadın sporcu olmasının yanında, 1924 yılında olimpiyat oyunlarına katılan tek sporcu ve altın madalya kazanan ilk kadın sağır sporcu olmuştur.^{34,35}

Yaz Sağır Olimpiyatları’ndaki yarışma programına erkekler ve kadınlar basketbol, badminton, futbol, golf, hentbol, judo, karete, taekwondo, voleybol, plaj voleybolu, bowling, yol bisikleti, dağ bisikleti, oryantiring, atıcılık (havalı ve ateşli silahlar), tenis, masa tenisi, yüzme (erkekler ve kadınlar 50 m serbest, 100 m serbest, 200 m serbest, 400 m serbest, 50 m geri yüzme, 100 m geri, 200 m geri, 50 m kurbağalama, 100 m kurbağalama, 200 m kurbağalama, 50 m kelebek, 100 m kelebek, 200 m kelebek, 200 m bireysel karışık, 400 m bireysel karışık, 4x100 m serbest röle, 4x200 m serbest röle, 4x100 m karışık röle, kadınlar 800 m serbest, erkekler 1.500 m serbest stil), erkekler ve kadınlar atletizm (100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1.500 m, 5.000 m, 10.000 m, 400 m engelli, 3.000 m engelli, yüksek atlama, sıırıkla atlama, uzun atlama, 3 adım atlama, gülle atma, disk atma, çekiç atma, cirit atma, maraton, 4x100 m bayrak yarışı, 4x400 m bayrak yarışı) yarışmaları, kadınlar 100 m engelli, heptatlon, erkekler 110 m engelli, dekatlon, erkekler serbest ve grekoromen güreş dâhil edilirken, Kış Olimpiyatları’nda ise satranç, alp disiplini kayak, kayaklı koşu, snowboard, curling ve erkekler buz ho-

keyinde yarışmıştır. Uluslararası federasyonların teknik düzenlemeleri yarışlarda kullanılmaktadır.^{23,29,36}

Sağır Olimpiyatları’na sporcu katılımı her geçen yıl sürekli olarak artmıştır. 1924 yılında ilk yarışmalar, 9 ülkeden 148 sporcuyla başlamıştır (Tablo 1). 1924 yılında sağır bir Fransız olan Eugene Rubens-Alcais, Olimpiyat Oyunları’nın sağır versiyonu olan Uluslararası Sessiz Oyunlar’a katılmak için hâlihazırda var olan 6 resmî ulusal federasyonu da içeren 9 ülkeyi oyunlara çekmeyi başarmıştır. Cimnastik, bir gösteri sporu olarak kabul edilmiştir. 1928 yılında Amsterdam’da gerçekleşen 2. Uluslararası Sessiz Oyunları’na katılan ülkelerin ve sporcu sayısının artması, Eugene Rubens-Acais’in hayallerini pekiştirmiştir. Sessiz Oyunları, dünyanın dört bir yanından sağır sporcuların birbirleriyle yarışmak için bir araya gelebilecekleri geleneksel bir organizasyon hâlini almıştır. İlk 2. Uluslararası Sessiz Oyunları, Olimpiyat Oyunları ile aynı yıl, aynı şehirde gerçekleşmiştir: 1924 Paris Oyunları ve 1928 Amsterdam Oyunları.³⁷ 1931 yılında Almanya’nın Nünberg şehrinde gerçekleşen oyunlarda, Polonya’dan gelen sağır yarışmacıların Nazi egemenliğinin başlangıcındaki sınırlarda geri çevrilmesine rağmen 3. Uluslararası Sessiz Oyunları’na oldukça yüksek sayıda ülke ve sporcu katılmıştır. Oyunlar, zamanlama olarak Uluslararası Olimpiyat Oyunları ile çakışmaması için 1932 yerine 1931 yılında yapılmıştır. 1933 yılında beşincisi gerçekleşen kongrede, atletizm ve yüzme branşında dünya rekorlarını izlemek ve listelemek için Dünya Rekorları Komisyonu kurulmuştur. 1935 yılından sonra Uluslararası Sağır Oyunları, Olimpiyat Oyunları’nı takip eden yılda düzenlenmiştir.¹⁶ 1939 yılında Stokholm’de düzenlenen 5. Uluslararası Sessiz Oyunlar’da, kongrede spor dallarının her birinden sorumlu olacak teknik komisyonlar kurulması kabul edilmiştir. Açılış töreni sırasında Mr. Chanre tarafından tasarlanan, sembolü mavi ve yeşil renklere sahip yeni bir CISS bayrağı açılmıştır. CISS, ilk kez İsveç Prensi Gustav Adolf isimli kraliyet mensubunun varlığıyla onurlandırılmıştır. 1949 yılında Kopenhag’da düzenlenen 6. Uluslararası Sessiz Oyunları’na 2. Dünya Savaşı sebebiyle on yıllık bir ara verilmesine rağmen büyük bir dönüş yapılmıştır. 1939 yılında yapılan oyunlardan daha fazla katılımcı olmuş, neredeyse yüzden fazla sporcu katılmıştır. Basketbol ve

TABLO 1: Dünyada yaz olimpiyatlarına katılım tablosu.

Yıl	Şehir/ülke	Katılan ülke sayısı	Kadın sporcu sayısı	Erkek sporcu sayısı	Toplam sporcu sayısı
1924	Paris/Fransa	9	1	147	148
1928	Amsterdam/Hollanda	10	14	198	212
1931	Nürnberg/Almanya	14	28	288	316
1935	Londra/İngiltere	12	43	178	221
1939	Stokolm/İsveç	13	42	208	250
1949	Kopenhag/Danimarka	14	49	342	391
1953	Brüksel/Belçika	16	41	432	473
1957	Milan/İtalya	25	70	565	635
1961	Helsinki/Finlandiya	24	110	503	613
1965	Washington DC/ABD	27	112	575	687
1969	Belgrad/Sırbistan	33	225	964	1.189
1973	Malmö/İsveç	31	223	893	116
1977	Bükreş/Romanya	32	237	913	1.150
1981	Köln/Almanya	32	305	893	1.198
1985	Los Angeles/ABD	29	250	745	995
1989	Christchurch/Yeni Zelanda	30	229	726	955
1993	Sofya/Bulgaristan	52	384	1.295	1.679
1997	Kopenhag/Danimarka	65	532	1.496	2.028
2001	Roma/İtalya	67	646	1.562	2.208
2005	Melbourne/Avusturalya	63	636	1.402	2.038
2009	Taipei/Tayvan	77	779	1.714	2.493
2013	Sofya/Bulgaristan	83	919	1.792	2.711
2017	Samsun/Türkiye	86	960	1.913	2.873

su topu ilk kez oyunlara eklenmiştir. CISS'nin kurucu başkanı Eugene Rubens-Alcais, 29 yıldan sonra 12. düzenlenen kongrede başkan olarak emekli olmuştur. Ayrıca yaz ve kış oyunlarının aynı yıl çakıştığı, son yıl olmuştur. 1957 yılında 90 yıl sonra Milan'da 8. Uluslararası Sessiz Oyunları'na ev sahipliği yapmak bir kırılma noktası olmuştur. Oyunların misyonu, sağırlar topluluğunun sosyal, kültürel ve dil katılımıyla dünya çapında sağırlar arasındaki birliği teşvik etmektir. Bu görev, tamamen 1880 konferansındaki eğitimcilerin muhalefetindedir. Sağırlığın, işitme topluluğuna entegre edilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Ayrıca 8. Sessiz Oyunları'nda 1953 yılındaki oyunlardan daha fazla katılımcı olduğu, 9 ülkeden 162'den fazla sporcunun katıldığı belirtilmiştir. 1961 yılında Helsinki'de gerçekleşen 9. Oyunlar'a ilk kez Türkiye ve Kanada'dan sporcular katılmıştır. Bütün oyunlarda iki kadın sporcu öne çıkmıştır. Bunlar, cimnastik branşında Svelana Slepneva ve sprinter Klavidia Pavlunina'dı. Kendi disiplinlerinde 3'ü altın olmak üzere 5 madalya kazanmışlardır. Helsinki'deki Yaz Sağır Olimpiyatları'na ilk kez

katılan, Uluslararası Amatör Güreş Federasyonu tarafından tarihin en eşsiz ve en seçkin güreşçilerinden biri olarak kabul edilen Ignazio Fabra isimli İtalyan güreşçi, 1 gümüş ve 1 altın madalya kazanmıştır. Bunun yanında, hem Sağır Olimpiyatları hem de Olimpiyat Oyunları'nda yarışan ilk sporcudur. 1965 yılında Washington DC'de yapılan Uluslararası Sessiz Oyunları, ilk kez Avrupa dışında gerçekleştirilmiştir. 1969 yılında Uluslararası Sessiz Oyunları'nın ismi Dünya Sağır Oyunları olarak Belgrad'da değişmiştir.²⁷ Bin yüz seksen dokuz sporcunun katılımı, 1981 yılında Köln'den sonraki en yüksek sayı olması açısından dikkat çekmektedir. 1969 yılında 11. Dünya Sağır Oyunları'ndan sonra dalış branşı, olimpiyatlardan kaldırılmıştır. O zamandan beri uluslararası sağırlar oyunlarına geri eklenmemiştir. Aynı zamanda bu oyunlarda, hentbol ve voleybol branşları organizasyonlara eklenmiştir. Atletik çoklu spor etkinliği olan pentatlon branşı ilk kez tanıtılmıştır. 1977 yılında 13. Dünya Sağır Oyunları Bükreş'te düzenlenmiştir. Dünya Sağır Oyunları'nın Doğu Avrupa'da ilk kez yapıldığı şehir olmuştur. 1973 yılında Mal-

mö'da 12. Dünya Sağır Oyunları'nda Amerikalılar 82 madalya kazanarak, Rusları ilk kez mağlup etmişlerdir. 1981 yılında Köln'de düzenlenen 14. Dünya Sağır Oyunları'nda, kongrede ilk kez Venezuelalı kadın Maria de Bendeguz icra kuruluna seçilmiştir. CISS, bir kadını en yüksek kurula seçen ilk uluslararası spor organizasyonu olmuştur. Ayrıca Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve CISS arasında tarihî bir dönüm noktası gerçekleşmiştir. IOC başkanı Juan Antonio Samaranch, Dünya Sağır Oyunları'na katılan ilk IOC başkanıdır. Bunun yanında 1981 yılı 14. Dünya Sağır Oyunları'nda doping testleri ilk kez tanıtılmıştır. 1985 yılında siyasi değil, ancak ekonomik sebeplerden dolayı Rusya dâhil olmak üzere birçok doğu blok ülkesi 15. Dünya İşitme Engelliler Oyunları'ndan çekilmiştir. Oyunlara Amerikan Sağır Birliği ev sahipliği yapılmıştır. Dünya Sağır Oyunları ilk kez 1989 yılında Güney yarımkürede yapılmıştır. 1997 yılında Danimarka Kopenhag'da düzenlenen 18. Dünya Sağır Oyunları'na bowling ve oryantiring branşları eklenmiştir. Avustralyalı Cindy-Lu Bailey isimli yüzücü, 3 altın, 1 gümüş ve 1 bronz madalya kazanmıştır. CISS oyunlarında 19 altın, 5 gümüş ve 5 bronz olmak üzere toplam 29 madalya kazanarak, kadınlar arasında en çok madalya kazanan sporcu olmuştur. Rohit Bhaker isimli Hindistanlı sporcu, badminton branşında yarışmış ve takım hâlinde altın madalya kazanmış, sağır oyunlarında 13 yaşında altın madalya alan en genç sporcu olmuştur. Uluslararası Olimpiyat Komitesinin onaylamasıyla Mayıs 2001 tarihinde "Dünya Sağır Oyunları", "Deaflympics" olarak değişmiştir. Roma, bu yeni kimliği kullanarak Yaz Oyunları'na ev sahipliği yapan ilk ülke olmuştur. 2005 yılında Avusturya'nın başkenti Melbourne'de düzenlenen 20. "Deaflympics" Yaz Oyunları'na plaj voleybolu branşı eklenmiştir. 2009 yılında Tayvan'ın başkenti Taipei'de düzenlenen 21. "Deaflympics" Yaz Oyunları'na judo, karete ve taekwondo branşları eklenmiştir. Aira Tuulikki Kälpeinen isimli Finli sporcu bowling branşında altın madalya kazanmıştır. "Deaflympics" tarihinde 66 yaşında altın madalya kazanan en yaşlı sporcu olmuştur. Terence Parkın isimli Kuzey Afrikalı yüzücü 50 m kurbağalamada altın madalya kazanmıştır. Sağır Olimpiyatları'nda toplamda 33 madalya kazanarak, erkekler arasında en çok madalya alan sporcu olmuştur.

Bulgaristan'ın Sofya kenti 1993 yılından sonra 2013 yılında da 22. Yaz Sağır Olimpiyatları'na ev sahipliği yapmasıyla iki kez oyunlara ev sahipliği yapan iki şehirden biri olmuştur. 2013 yılındaki 22. Yaz Sağır Olimpiyatları'nda 83 ülkeden 2.711 sporcu yer almıştır. En son Yaz Sağır Olimpiyatları 2017 yazında Türkiye'nin Samsun şehrinde gerçekleşmiş; 86 ülkeden 960 kadın sporcu, 1.913 erkek sporcu toplam 2.873 sporcunun katılımıyla rekor katılım sağlanmıştır (Tablo 1). Uluslararası İşitme Engelliler Spor Komitesi, 2017 yılında Samsun'da yapılan Sağır Olimpiyatları için Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonunu "Rubens Alcais Ödülüne" layık görmüştür. Foster, Fitzgerald ve Stride Samsun ilinde gerçekleşen bu organizasyonun, sağır topluluğu dışında fark edilmemiş olmasına dikkat çekmiştir.³⁸ ICSD, 2021 yılında yapılacak olan 24. Yaz Sağır Olimpiyatlarını COVID-19 salgını sebebiyle erteleme karar almış, dünyanın her yerinden katılım sağlayacak sağır sporcuların, takımların, ailelerin, gönüllülerin ve seyircilerin güvenliği ve sağlığı için 01-15 Mayıs 2022 tarihleri arasında Brezilya'nın Caxias do Sul kentinde gerçekleşmesine karar verilmiştir.³⁹ Uluslararası Sessiz Oyunları olarak bilinen "Deaflympics", ICSD tarafından 1924 yılından günümüze kadar olan süreçte olimpiyat oyunlarını takip eden her yıl düzenlenmiş olup, toplam 23 Yaz ve 18 Kış Sağır Olimpiyatı gerçekleşmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan yedi yıl sonra, 1946 yılında Paris'te yapılan kongre sırasında kış oyunlarının düzenlenmesi önerilmiş ve onaylanmıştır. İlk Dünya Sağır Kış Olimpiyatları çok küçük çaplı olmuştur. 1949 yılında Seefeld-Avusturya'da düzenlenmiştir (Tablo 2). Avusturya, Çekoslovakya, Finlandiya, İsveç ve İsviçre olmak üzere toplam 5 ülkeden sadece 33 erkek sporcu katılmıştır. İlk yedi yarışmada, her yarışmada yüzden az katılımcı olmuştur.²⁵ O zamandan beri bu yarışmalar, olimpiyatların ertesinde ve mümkün olduğu zamanlarda aynı ev sahibi ülkede veya şehirde her dört senede bir düzenlenmiştir. Örneğin 1985 yılı yarışmaları Los Angeles'ta düzenlenmiştir ve bir sene önceki olimpiyatlarda kullanılmış olan mekânların birçoğu kullanılmıştır. Sağır sporcular, aynı zamanda Sağır Pan Amerikan Yarışmaları'nda da yarışabilmiştir.

TABLO 2: Dünyada kış olimpiyatlarına katılım tablosu.

Yıl	Şehir/ülke	Katılan ülke sayısı	Kadın sporcu sayısı	Erkek sporcu sayısı	Toplam sporcu sayısı
1949	Seefeld/Avusturya	5	0	33	33
1953	Oslo/Norveç	6	2	42	44
1955	Oberammergau/Almanya	8	5	54	59
1959	Montana-Vermala/İsviçre	9	4	49	53
1963	Are/İsveç	9	13	47	60
1967	Berchtesgaden/Almanya	12	13	64	77
1971	Adelboden/İsviçre	13	23	69	92
1975	Lake Placid/Amerika Birleşik Devletleri	13	29	110	139
1979	Meribel/Fransa	14	33	80	113
1983	Madonna di Campiglio/İtalya	15	41	106	147
1987	Oslo/Norveç	15	36	93	129
1991	Banff/Kanada	16	36	145	181
1995	Yllas/Finlandiya	18	48	210	258
1999	Davos/İsviçre	18	56	209	265
2003	Sundsvall/İsveç	21	42	205	247
2007	Salt Lake/Amerika Birleşik Devletleri	23	68	230	298
2015	Khanty-Mansiys/Rusya	27	92	244	366
2019	Valtellina-Valchiavenna/İtalya	34	126	367	493

1953 yılında Norveç'in başkenti ve en büyük şehri olan Oslo, Kış Olimpiyatları'na ev sahipliği yapmış, aynı yıl yaz ve kış oyunlarının çakıştığı son yıl olmuştur. Uluslararası Olimpiyat Komitesi CISS'yi, uluslararası federasyon olarak kabul etmiştir. Dördüncü Uluslararası Kış Sessiz Oyunları, uluslararası bir kayak merkezi olarak bilinen ve önemli yarışmalara ev sahipliği yapan İsviçre'nin Güneybatı Bölgesi'nde düzenlenmiştir. Beşinci Uluslararası Kış Sessiz Oyunları'na hiçbir ülkenin ev sahipliği yapmaya istekli olmaması üzerine İsveç, son dakika ev sahipliği yapmayı teklif etmiştir. Kongre derhâl İsveç'in başvurusunu kabul etmiş ve oyunlar sorunsuz şekilde devam etmiştir. Düzenlenen on dokuzuncu kongrede Uluslararası Sağır Kış Oyunları adının dünya çapında tanınması için Dünya İşitme Engelliler Oyunları olarak değiştirilmesine karar verilmiştir. Yedinci Dünya Sağır Kış Oyunları'na katılan sporcu ve ülke sayısında istikrarlı bir artış olduğu görülmüştür. Sekizinci Dünya Sağır Kış Oyunları'nda buz hokeyi ve sürat pateni, gösteri sporu olarak kabul edilmiştir. Dokuzuncu Dünya Kış Oyunları'ndan önce düzenlenen kongrede delegeler "Uluslararası Sessiz Spor Komitesi" unvanını CISS olarak değiştirme kararı almıştır. İlk olarak CISS ismini alan birlik, sonraları ICSD olarak tanınmaya başlanmıştır.^{15,18}

1983 yılında kongrede Dünya Sağır Kış Oyunları'ndan önce delegeler, sağır sporcuların yarışma sırasında işitme cihazlarını kullanmalarını yasaklamış, "Sporda Eşitlik" sloganı vurgulanmıştır. On birinci Dünya Sağır Kış Oyunları Oslo'da gerçekleşmiştir. Oslo, Dünya Sağır Oyunları'na ikinci kez ev sahipliği yapan ilk ülke olmuştur. On ikinci Dünya İşitme Engelliler Kış Oyunları'nda Kanadalılar, curling sporunu tanıtmış, buz hokeyi, "Deaflympics" spor yarışmalarında yeni bir kış disiplini olarak kabul edilmiştir. On üçüncü Dünya Sağır Kış Oyunları Finlandiya'da düzenlenmiştir. Kongrede CISS'nin Uluslararası Paralimpik Komiteden çekilmesine ve IOC'nin desteğiyle bağımsız kalmasına oy birliğiyle karar verilmiştir. Yeni bir ödül olan "Fair Play", CISS teknik direktörleri tarafından aday gösterilen ve oyunlar sırasında mükemmel bir karakter örneği gösteren sporcuya verilmiştir. Amerikalı buz hokeyci Paul Malaney, bu ödülü alan ilk sporcu olmuştur. On dördüncü Dünya Sağır Kış Oyunları'na katılan 18 ülkeden 16'sı 1 madalya almıştır. Snowboard, gösteri sporu olarak kabul edilmiştir. On beşinci Kış Sağır Olimpiyatları'nda Deaflympics'de snowboard, bir kış disiplini olarak kabul edilmiştir. On altıncı Kış Sağır Olimpiyatları'na 600 sporcu ve görevli katılmıştır. Curling, bir gösteri sporu olarak kabul edilmiştir. On

yedinci Kış Kış Sağır Olimpiyatları iptal edilmiştir. 2015 yılında Rusya Federasyonu'nda düzenlenen Khanty-Mansiysk/Magnitogorsk 18. Kış Sağır Olimpiyatları'na 27 farklı ülkeden 336 sporcu katılmıştır. On dokuzuncu Kış Sağır Olimpiyatları, 2019 yılında İtalya'nın Valtellina-Valchiavenna kentinde gerçekleşmiştir.

Sağır Olimpiyatları, Paralimpik Oyunları'na benzemektedir. Elit sağır sporcular için en üst seviyedeki uluslararası yarışmalardır. Bunlar, eyalet, millî ve uluslararası seviyelerde düzenlenmektedir. Yarışmalar bir hayli zorludur. Eğitim yoğunluğu, antrenörlük deneyimi, beceri seviyesi ve rekabet ortamı açısından olimpiyatları örnek almaktadır. Hatta zaman zaman engelsiz takımlarla da yarışan sağır sporcular da bulunmaktadır. Engelli sporunda eşit yarışma alanları yaratılmaya çalışılmaktadır. Sağır Olimpiyatları'nda kadın ve erkek grupları haricinde herhangi bir sınıflandırma kullanılmaz. Çünkü bu engel, mümkün olan her durumda fiziksel açıdan bağlayıcı değildir. Dolayısıyla birçok spor değiştirilmez ve yarışma kuralları engelsiz sporcular için geçerli olan kurallardır. İyî duyan kulağında en az 55 dB işitme kaybı olan (3 ton frekans ortalaması 500, 1.000 ve 2.000 Hertz, ANSI 1969 standardı) bireyler Sağır Olimpiyatları'na katılmaya hak kazanır. Sporcuların Sağır Olimpiyatları müsabakaları sırasında, işitme cihazı veya koklear implant kullanmaları yasaktır.²³

Günümüzde ICSD üyeliğindeki millî federasyon sayısı 108'e ulaşmıştır ve bu rakamda yaklaşık 100 sene önceki 9 ülkeye kıyasla çok büyük bir fark olduğu görülmektedir. Dünya çapındaki spor ve sosyal kapsam ağının faydalarından yararlanan yeni katılımcı üyeler arasında Ürdün, Irak, Sierra Leone, Fildişi Sahilleri, Bosna Hersek, Kırgızistan, Seyşeller ve Yemen gibi coğrafi açıdan birbirine uzak ülkeler bulunmaktadır. Oyunlardaki yarışmalar, kısa sürede ülkelerin sağır bireylerinin iyiliği açısından benzerliklerini ve farklılıklarını ele alabilecekleri sosyal bir içerik hâline gelmiştir. Aradan seneler geçtikçe yarışmalar, bu konuları yeni alanlara yayma amacını gütmektedir.^{23,29}

DEAFLYMICS LOGOSU VE ANLAMI

Grafik sanatçısı Ralph Fernandez tarafından 2003 yılında tasarlanan logo (Şekil 1), uluslararası sağır spor-

ŞEKİL 1: Deaflympics logosu.

ları toplumunun olumlu ve güçlü bir sembolüdür. İşaret dili ve uluslararası sağır kültürlerin, birlik ve beraberliği gibi iki unsuru büyük bir güçle birbirine bağlamaktadır. Logoda “tamam”, “güzel” ve “harika” anlamına gelen el işaretleri bir daire olarak birbiriyle örtüşmekte ve Sağır Olimpiyatları'nın orijinal işaretini temsil etmektedir. Bu el işaretleri hep birlikte “birleşik/birleşmiş” işaretini, logonun ortası göz bebeğini temsil etmektedir. Sağır bireyler, iletişim kurmak için gözlerini kullanmalarından dolayı görsel kişiler olarak tanımlanmaktadırlar. Logo, dünyanın millî bayraklarının dört rengi olan kırmızı, mavi, sarı ve yeşil renkleri içermektedir. Bu renkler, Asya Pasifik Sağır Sporları Konfederasyonu, Avrupa Sağır Sporları Organizasyonu, Pan Amerikan Sağır Sporları Organizasyonu ve Afrika Sağır Sporları Konfederasyonu olmak üzere 4 bölgesel konfederasyonu temsil etmektedir.⁴⁰

TÜRKİYE'DE SAĞIR SPORU

Türkiye Özel Olimpiyat Organizasyonu 1982 yılında kurulmuş, 1986 yılında İstanbul'da Türkiye 1. Özel Olimpiyat Oyunları yapılmış, 1990 yılında Gençlik Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu (TÖSF) kurulmuştur. TÖSF, bedensel, işitme, zihinsel ve görme engelliler olmak üzere 4 engel grubunun faaliyetlerini çatısı altında toplamıştır. 1997 yılında TÖSF'nin adı Türkiye Engelliler Spor Federasyonu (TESF) olarak değiştirilmiştir. 2000 yılında TESP, Zihinsel Engelliler Spor

Federasyonu, Görme Engelliler Spor Federasyonu, İşitme Engelliler Spor Federasyonu, Bedensel Engelliler Spor Federasyonu olmak üzere yeni bir yapılanmaya gitmiştir.⁴¹

2000 yılında kurulan Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonu; Avrupa İşitme Engelliler Spor Organizasyonu, CISS ve ICSD üyesidir. Federasyon, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Federasyona bağlı 114 spor kulübü bulunmakta olup, engelli spor federasyonları arasında en fazla sporcu sayısına sahip olan federasyondur. Atletizm, atıcılık, badminton, basketbol, bisiklet, bowling, curling, futbol, futsal, golf, güreş, hentbol, judo, karate, kayak, masa tenisi, oryantring, plaj voleybolu, satranç, taekwondo, tenis, voleybol, yelken ve yüzme olmak üzere toplam 24 spor branşıyla sağır sporlarını en etkin spor yapan engelliler grubudur.^{25,29,42}

Türkiye, Uluslararası Sağır Oyunları'na ilk kez 1961 yılında katılmıştır (Tablo 3). Finlandiya'nın Helsinki şehrinde düzenlenen 9. Uluslararası Sağır Oyunları'na futbol ve grekoromen güreş branşlarında katılmış, futbolcular olimpiyatları beşinci olarak tamamlamıştır. 1969 yılında Belgrad'da düzenlenen Dünya Sağır Oyunları ve 1977 yılında Bükreş'te düzenlenen 13. Dünya Sağır Oyunları'na sadece futbol branşında katılım sağlanmış, Bükreş'te düzenlenen oyunlarda futbol takımı yedinci olmuştur. 1989 yılı

ında Yeni Zelanda'nın Christchurch şehrinde düzenlenen 16. Dünya Sağır Oyunları'na Türkiye yüzme, serbest ve grekoromen güreş branşlarında katılmış, grekoromen güreşte 2 bronz madalya kazanmıştır. 1993 yılında düzenlenen Sofya 17. Dünya Sağır Oyunları'nda grekoromen ve serbest güreş, yüzme, atletizm (5.000 m, 10.000 m ve maraton) branşlarında sporcular yarışmıştır. Güreş branşında 2 gümüş madalya alınmıştır. Dünya Sağır Oyunları'na katılan ilk kadın sporcu, yüzme branşında İpek Dedeoğlu olmuştur. Millî sporcu, oyunları 200 m kelebek ve 200 m serbest yüzmede 8. olarak tamamlamıştır. 1997 yılında Danimarka'nın Kopenhag kentinde düzenlenen 18. Dünya Sağır Oyunları'na futbol, güreş, yüzme ve masa tenisi branşlarında katılım sağlanmıştır. Futbol takımı, oyunlarda birinci olarak Uluslararası Sağır Oyunları'nda ilk kez altın madalya kazanan takım olmuştur. Oyunlar boyunca grekoromen ve serbest güreş branşında 4 gümüş, 2 bronz olmak üzere toplamda 7 madalya kazanılmıştır. 2001 yılında Roma'da "Deaflympics" olarak değiştirilen Yaz Sağır Olimpiyatları'nda atletizm, futbol, güreş, masa tenisi ve yüzme branşlarında katılım sağlanmıştır. İlhan Çıtak isimli sporcu, grekoromen güreşte altın, serbest güreşte bronz madalya almıştır. Aynı zamanda Sağır Olimpiyatları'nda toplamda 8 altın madalya ile şu ana kadar en çok altın madalya kazanan Türk sporcudur. 2003 yılında Türkiye, ilk kez Kış Sağır Olimpiyatları'na katılmıştır. İsveç Sundsvall'da düzenlenen oyun-

TABLO 3: Türkiye'de yaz ve kış sağır olimpiyatlarına katılım tablosu.

Yıl	Şehir/ülke	Yaz/kış	Kadın sporcu sayısı	Erkek sporcu sayısı	Toplam sporcu sayısı
1961	Helsinki/Finlandiya	Yaz	0	18	18
1969	Belgrad/Sırbistan	Yaz	0	16	16
1977	Bükreş/Romanya	Yaz	0	20	20
1989	Christchurch/Yeni Zelanda	Yaz	0	8	8
1993	Sofya/Bulgaristan	Yaz	1	23	24
1997	Copenhagen/Danimarka	Yaz	7	44	51
2001	Roma/İtalya	Yaz	5	41	46
2003	Sundsvall/İsveç	Kış	1	3	4
2005	Melbourne/Avustralya	Yaz	2	72	74
2007	Salt Lake/Amerika Birleşik Devletleri	Kış	0	4	4
2009	Taipei/Tayvan	Yaz	9	72	81
2013	Sofya/Bulgaristan	Yaz	38	131	169
2015	Khanty-Mansiys/Rusya	Kış	0	5	5
2017	Samsun/Türkiye	Yaz	117	171	288
2019	Valtellina-Valchiavenna/İtalya	Kış	0	3	3

lara Türkiye’den alp kayağı branşında 1’i kadın olmak üzere 4 sporcu katılmıştır. 2005 yılında Avusturalya Melbourne’de düzenlenen oyunlarda atletizm, basketbol, futbol, güreş, masa tenisi, voleybol ve yüzme branşında katılmıştır. Millî güreşçi İlhan Çıtak grekoromen güreşte ilk altın madalyasını almıştır. Ayrıca millî sporcu, 2017 yılında Samsun’da düzenlenen “Deaflympics”de kazandığı 2 altın madalya ile toplamda 7 altın 1 bronz madalya alarak, Türkiye’ye “Deaflympics” tarihinde en fazla altın madalya getiren sporcu olmuştur. Ayrıca serbest ve grekoromen güreşte 3 bronz, 4 gümüş madalya kazanılmıştır. 2007 yılında ABD, Salt Lake’deki Kış Sağır Olimpiyatları’na kayaklı koşu branşında 4 sporcu katılmış, 3 bronz madalya kazanmışlardır. 2009 yılında Tayvan Sağır Olimpiyatları’na Türkiye’den ilk kez judo, bowling, plaj voleybolu, taekwondo, tenis ve hentbol branşlarında da sporcular katılmış; 4 altın, 5 gümüş ve 6 bronz madalya kazanmışlardır. 2015 yılında Rusya’da gerçekleştirilen Kış “Deaflympics”e toplam 5 sporcu katılmış, ancak derece alamamışlardır. 2013 yılında Sofya’da düzenlenen oyunlara badminton, dağ bisikleti ve karete branşlarının da eklenmesiyle toplam 16 farklı branşta sporcular yarışmıştır. Türkiye’den yüksek sayıda sporcuyla katılım sağlanmış, 7 altın, 9 gümüş ve 17 bronz toplam 33 madalya kazanmışlardır. Yirmi üçüncü Yaz Sağır Olimpiyatları’na ilk kez Türkiye ev sahipliği yapmıştır. 2017 yılında Samsun’da gerçekleşen oyunlar 117 kadın, 171 erkek toplam 288 sporcuyla en yüksek katılım sağlanan Sağır Olimpiyatları olmuştur. Sporcular, 17 altın, 7 gümüş, 22 bronz toplam 46 madalya kazanarak ülkeler arası madalya sıralamasında 4. sırada yer almıştır. 2019 yılında İtalya’da Kış Olimpiyatları’na kayaklı koşu ve alp disiplini branşında 3 sporcu katılmış, ancak derece alamamışlardır. Türkiye, Yaz ve Kış Sağır Olimpiyatları’nda toplamda 128 madalya almıştır. Türkiye, 2017 yılında Samsun’da düzenlenen Sağır Olimpiyatları tarihindeki en yüksek sporcu katılımını göstermiş ve en yüksek başarıyı elde etmiştir. Türkiye’nin Sağır Olimpiyatları’na ev sahipliği yapması, sağır sporu ve spor tesisleri gelişimi için oldukça önemlidir. Sağır Olimpiyatları adına açılan resmî, sosyal hesaplar ve tanıtım videolarına rağmen Türkiye’de düzenlenen sağır oyunlarından haberdar olan kişi sayısı yok denecek kadar az olmuştur. Türkiye’de düzenlenen böylesine büyük bir organizas-

yonda, toplumun her kesiminin üzerine düşen görevi yerine getirmesi, sağır sporun daha fazla sevdirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Spor yapan sağır sporcu sayısının artması, yeni yeteneklerin ortaya çıkması açısından önemlidir.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2002 yılı Türkiye Engelliler Araştırması sonuçlarına göre nüfusun %12,5’i engellilerden oluşurken, bunun %0,37’sini işitme engelli bireyler oluşturmaktadır.⁴³ Bu bakımdan kamu ve özel kuruluşların engellilere yönelik spor kulüplerini ve üniversitelerdeki spora yönelik programların sayısını artırması, ulaşım, tesis gibi konularda birtakım görevleri üstlenerek, engelli bireylerin spora katılımını teşvik etmesi gerekmektedir.⁴⁴

Engelli bireylerin öncelikle eğitim, iletişim, istihdam plan ve politikalarındaki gereksinimleri göz önüne alınarak, topluma etkin bir şekilde katılmaları için farkındalığın artırılması oldukça önemlidir.⁴⁵ Engelli bireylerin bağımsız bir yaşam tarzına sahip olmalarının, sosyal yaşama katılımını olumlu yönde etkilemesi sebebiyle fiziksel ve sosyal açıdan engel oluşturan durumlar ortadan kaldırılmalıdır.⁴⁶ İşitme engelli bireylerin, toplumda ve sosyal yaşamın her alanında diğer bireylerle eşit hak ve özgürlüklere sahip olarak yer alabilmeleri için gerekli toplumsal düzenlemeler yapılmaktadır.⁴⁵ Sosyal yaşama katılımının yanı sıra sporun engelli bireylerin yaşamsal motivasyonlarını da artırdığı görülmektedir. Dolayısıyla bu motivasyon, engelli bireylerin spora katılım motivasyonunu da olumlu yönde etkilemektedir.^{47,48} Türkiye’de sağır kadın sporcuların erkek sporculara göre spora katılım motivasyonlarının daha yüksek olduğunu, sağır sporcuların diğer engel gruplarındaki sporculara oranla daha düşük sportif motivasyona sahip olduğunu bildirmiştir.⁴⁸ Bu bakımdan motivasyon kaynaklarının, antrenörler tarafından bilinmesi oldukça önem taşımaktadır. Ayrıca spora katılım motivasyonlarının artmasında, sporun yazılı ve görsel medyada, sporun hızla yayılmasını sağlayan sosyal medyada daha fazla yer bulması da önemli bir etkenidir.² Bunun yanında Türkiye İşitme Engelli millî takım sporcularının sporcu diyetleri ve besin takviyesi ürünleri kullanımı hakkında da bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Sporculara ve antrenörlere spor diyetisyenleri tarafından bilgilendirme yapılması

gerektiği düşünülmektedir.⁴⁹ Sağır sporcuların ve sağır bireylerin, ilgili kaynaklara erişimde örneğin işaret dili bilen ve alanda uzman personelin olmaması ya da sağlanmaması genel olarak yaşadıkları güçlükler arasındadır.

SONUÇ

Türkiye'nin 1961 yılında Sağır Olimpiyatları'na katılımıyla başlayan süreç, Türk sağır sporu açısından oldukça önemli bir başlangıç olmuştur. Başarıyı doğrudan etkileyen birtakım aksaklıkların giderilmesi, gerekli bilgilendirmelerin yapılması sağır sporunun gelişimi, şu anda sahip olduğu başarısını koruması açısından oldukça önemlidir. Türkiye ve dünyada sağır sporlarının kronolojik gelişimine baktığımızda, sağır kişilerle ilgili yanlış inanışların toplumun ve dünyanın birçok bölgesinde büyük ölçüde azaltılmış olduğu, hatta ön yargılara karşı verilen savaşta sürekli olarak yeni yollar açıldığı görülmüştür. Devletlerin

ve bireylerin Sağır Olimpiyatları akımına katılması, ön yargıların hızının kesilmesini sağladığı düşünülmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Uskun E. [Engellilik ve spor]. Baydar ML, Çetin C, editörler. Multidisipliner Yaklaşımla Spor Sağlığı. 1. Baskı. Ankara: Şahsi Yayınlar; 2011. p.99-135. [\[Link\]](#)
2. Mumcu HE. Engelli Spor Politikaları (Avrupa Birliği Ülkeleri ile Türkiye karşılaştırması). 1. Baskı. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2019. [\[Link\]](#)
3. Kırman A, Yıldırım Sarı H. İşitme engelli çocuk ve adölesanların sağlık durumları. [Health status of hearing impaired children and adolescents]. The Journal of Current Pediatrics. 2011;9:85-92. [\[Link\]](#)
4. Alsancak F. Sağır toplumunun sosyal dışlanma sorunları. [Social exclusion problems of the deaf community]. The Journal of International Social Research. 2018;11(58):423-230. [\[Crossref\]](#)
5. Sarı H. Farklı ortamlarda öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin sosyal ve etik kurallarla ilgili bilgilerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi. [A Comparative evaluation of moral and social rule knowledge of hearing impaired children who are educated in different settings]. Selcuk University The Journal of Institute of Social Sciences. 2009;21:391-406. [\[Link\]](#)
6. Aydoğu BN, Yüksel M. Kimlik ve kültür bağlamında işitme engellilik/sağırılık. [Hearin impairment/deafness in the context of identity and culture]. Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi. 2020;10(1/18):51-65. [\[Crossref\]](#)
7. Atherton M. Sport in the British deaf community. Sport in History. 2007;27(2):276-92. [\[Crossref\]](#)
8. Thomas N, Smith A. Disability, Sport and Society: An Introduction. 1st ed. London: Routledge; 2008. [\[Link\]](#)
9. Moore K. Football and the olympics and paralympics. Sport in Society. 2014;17(5):640-55. [\[Crossref\]](#)
10. Le Clair JM. Global organizational change in sport and the shifting meaning of disability. Sport in Society. 2011;14(9):1072-93. [\[Crossref\]](#)
11. Depauw K. Disability sport: historical context. In: Fitzgerald H, ed. Disability and Youth Sport. 1st ed. USA: Routledge; 2008. p.11-23. [\[Link\]](#)
12. Peers D. (Dis)empowering paralympic histories: absent athletes and disabling discourses. Disability and Society. 2009;24(5):653-65. [\[Crossref\]](#)
13. Williams J. Steve Bailey, athlete first: a history of the paralympic movement. Sport in History. 2012;32(2):357-60. [\[Crossref\]](#)
14. Kirby SL, Demers G, Parent S. Vulnerability/prevention: considering the needs of disabled and gay athletes in the context of sexual harassment and abuse. International Journal of Sport and Exercise Psychology. 2008;6(4):407-26. [\[Crossref\]](#)
15. Ruffié S, Ferez S, Lantz E. From the institutionalisation of all disabilities to comprehensive sports integration: France joining the paralympic movement (1954-2012). International Journal of the History of Sport. 2014;31(17):2245-65. [\[Crossref\]](#)
16. Brittain I. The Paralympic Games Explained. 2nd ed. New York: Routledge; 2016. [\[Crossref\]](#)
17. Gold JR, Gold MM. The paralympic games. In: John R. Gold, Margaret M. Gold, eds. Olympic Cities: City Agendas, Planning, and the World's Games, 1896-2020. 3rd ed. London: Routledge; 2016. p.114-38. [\[Link\]](#)
18. Stewart DA. Deaf sport: The Impact of Sports within the Deaf Community. 1st ed. Washington DC: Gallaudet University Press; 1991. [\[Link\]](#)
19. Stewart DA, McCarthy D, Robinson JA. Participation in deaf sport: characteristics of deaf sport directors. Adapted Physical Activity Quarterly. 1988;5(3):233-44. [\[Crossref\]](#)
20. Stewart DA. Deaf sport in the community. Journal of Community Psychology. 1986;14(2):196-205. [\[Link\]](#)

21. Aksen Cengizhan P, Günay M. Türkiye işitme engelliler A milli erkek basketbol takımının fiziksel ve fizyolojik özelliklerinin değerlendirilmesi. [Evaluation of the physical and physiological characteristics of the Turkish national deaf men's basketball team]. Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi. 2014;11(4):50-9. [\[Link\]](#)
22. Çiğerci AE, Aksen P, Cicioglu İ, Günay M. Dokuz-15 yaş grubu işitme engelli ve işitme engelli olmayan öğrencilerin bazı fizyolojik ve motorik özelliklerinin değerlendirilmesi. [The evaluation of some physical and motor features of the students aged 9-15 with hearing impaired or not]. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 2011;13(Ek sayı):35-42. [\[Link\]](#)
23. Aksen Cengizhan P, Savaş S. İşitme engellilerde sınıflandırma. Atalay Güzel N, Kafa N, editörler. Engellilerde Spor ve Sınıflandırma. 2. Baskı. Ankara: Hipokrat Yayıncılık; 2020. p.205-16. [\[Link\]](#)
24. Sarı H. İşitme yetersizliği olan çocuklar. Kirk S, Gallagher J, Coleman MR. Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimi. 14. Baskı. Rakap S, Kalkan S, çeviri editörleri. Ankara: Nobel Yayınevi; 2017. p.349-83. [\[Link\]](#)
25. DePauw KP, Gavron SJ. Disability Sport. 2nd ed. Champaign, IL: Human Kinetics; 2005. [\[Crossref\]](#)
26. Deaflympics [Internet]. © 2020 International Committee of Sports for the Deaf. History. Erişim linki: (Erişim tarihi: 11 Haziran 2021) [\[Link\]](#)
27. Ogoura K. The deaflympics: history, present status, issues, and comparison with the paralympics. Journal of Paralympic Research Group. 2018;8:17-35. [\[Link\]](#)
28. DePauw KP. Girls and women with disabilities in sport. Journal of Physical Education, Recreation & Dance. 1999;70(4):50-2. [\[Crossref\]](#)
29. Aksen Cengizhan P. İşitme engellilerde spor ve sınıflandırma. Atalay Güzel N, Kafa N, editörler. Engellilerde Spor ve Sınıflandırma. 1. Baskı. Ankara: Gazi Yayınevi; 2016. p.135-55. [\[Link\]](#)
30. Brancaleone MP, Shingles RR, DeLellis N. Deaflympians' satisfaction with athletic training services at the 2013 deaflympic summer games. J Athl Train. 2017;52(7):708-18. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
31. Sukumar B, Sunilkumar S, Abraham G. Impact of resisted exercises on strength endurance and speed of deaf high school students. International Journal of Sports Science and Fitness. 2012;2(2):252-9. [\[Link\]](#)
32. Breivik JK, Haualand H, Solvang P. Rome, a temporary deaf city! Deaflympics 2001. Bergen, Norway: Bergen University; 2002. [\[Link\]](#)
33. Fitzgerald H. Disability and Youth Sport. 1st ed. London: Routledge; 2009. [\[Link\]](#)
34. Deaflympics [Internet]. © 2020 International Committee of Sports for the Deaf. Sports. Erişim linki: (Erişim tarihi: 11 Haziran 2021) [\[Link\]](#)
35. DePauw KP. Sport and physical activity in the life-cycle of girls and women with disabilities. Women in Sport and Physical Activity Journal. 2016;6(2):225-37. [\[Crossref\]](#)
36. Palmer T, Weber KM. The deaf athlete. Curr Sports Med Rep. 2006;5(6):323-6. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
37. DePauw KP. A Historical perspective of the paralympic games. Journal of Physical Education, Recreation & Dance. 2012;83(3):21-31. [\[Crossref\]](#)
38. Foster R, Fitzgerald H, Stride A. The socialization and participation of deaflympians in sport. Sport in Society. 2019;22(12):1904-18. [\[Crossref\]](#)
39. Deaflympics [Internet]. © 2020 International Committee of Sports for the Deaf. Brazil declares host for the summer deaflympics in 2021. Erişim linki: (Erişim tarihi: 11 Haziran 2021.) [\[Link\]](#)
40. Deaflympics [Internet]. © 2020 International Committee of Sports for the Deaf. Logo. Erişim linki: (Erişim tarihi: 21 Haziran 2021) [\[Link\]](#)
41. Savucu Y. Uyarlanmış beden eğitimi ve spor. [Adapted physical education and sport]. Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi. 2019;5(4):192-200. [\[Crossref\]](#)
42. TİESF [Internet]. 2020 © Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonu. Tarihçe. Erişim linki: (Erişim tarihi: 21 Haziran 2021) [\[Link\]](#)
43. TÜİK [Internet]. Engelli istatistikleri. 2020. Erişim linki: [\[Link\]](#)
44. Esatbeyoglu F, Güven-Karahan B. Engelli bireylerin fiziksel aktiviteye katılmalarının önündeki engeller. [Perceived participation barriers to physical activity among individuals with disabilities]. Spor Bilimleri Dergisi. 2014;25(2):43-55. [\[Link\]](#)
45. Atayurt-Fenge ZZ, Subaşıoğlu F. Dünyada ve Türkiye'de işitme engellilik: zaman çizelgesi. [A timeline for hearing disability in the world and in Turkey]. DTCF Dergisi. 2019;59(2):1188-1207. [\[Crossref\]](#)
46. Namlı S, Suveren S. Üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinde okuyan engelli öğrencilerin uyum düzeyleri ve beklentileri. [Adaptation levels and expectations of students with disabilities in physical education and sports departments of universities]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi. 2019;20(3):445-70. [\[Crossref\]](#)
47. Demir H, Barsbuğa Y, Küçükbezirce E. Engelli sporcuların spora başlama eğilimini belirleyen faktörlerin araştırılması. [Investigation of factors that determine the tendency of athletes with disabilities to start sports]. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 2011;13(Ek sayı):43-7. [\[Link\]](#)
48. Tekkurşun-Demir G, İlhan EL. Engelli sporcularda spora katılım motivasyonu. [Motivation of athletes with disabilities for sports participation]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi. 2010;21(1):49-69. [\[Crossref\]](#)
49. Aksen Cengizhan P. Knowledge and use of dietary supplement products by deaf athletes. Journal of Education and Training Studies. 2018;6(6):111. [\[Crossref\]](#)